

# Stichting Culturissima Jaarverslag 2022

## Voorwoord

In 2022 werkte stichting Culturissima aan de laatste fase van het Europese project *Sliding Doors* waarin integratieprocessen van migranten worden geanalyseerd.

In april werd het project *Naam en Toenaam* feestelijk afgesloten met een evenement in Maastricht. Het project had als doel de geschiedenis van Italiaanse Limburgers te reconstrueren aan de hand van anoniem fotomateriaal.

Het project *Verborgene Stemmen*, over Italiaanse antifascisten in Haarlem en Noord-Holland in de tweede wereldoorlog belandde in een nieuwe fase door een subsidie van het Haarlems Mediafonds voor het maken van een podcast en het schrijven van een artikel over de Italiaanse-Haarlemse antifascist Angelo Agosti en door een subsidie van het Noord-Hollands Archief voor een podcast over Luciana Bokma-Rescia.

Daarnaast werden voorbereidingen getroffen voor een nieuw project: *La Dolce Invasione*, over de geschiedenis van de Italiaanse ijsbereiders in Nederland. Over het onderwerp van dit project hield Daniela Tasca in 2022 al enkele lezingen.

## Projecten

### Sliding Doors.

Stichting Culturissima is sinds 2020 een van de negen partners in het Europese project [Sliding Doors](#) waarvan de universiteit van de Franche-Comté in Besançon de coördinatie had. Het doel van dit project was de integratieprocessen van migranten te analyseren vanuit een breed sociaal-historisch perspectief. Het project richt zich op het begrijpen en inzichtelijk maken van deze processen door onderzoekers en organisaties uit het maatschappelijke middenveld samen te laten werken en daar inwoners van negen Europese landen bij te betrekken.

Het project bevatte zeven onderdelen: 1) Scholing, 2) Enquêtes, 3) Analyse van de resultaten van de enquêtes, 4) Debatten, 5) Verspreiding van de resultaten, 6) Conferentie, 7) Presentatie en implementatie van de resultaten.

In 2022 werkte Culturissima mee aan de analyse en de verspreiding van de gegevens uit de enquête en aan de presentatie van aanbevelingen voor Europese beleidsmakers. Het formuleren van de aanbevelingen vond plaats tijdens een bijeenkomst op 17 september bij [het Archivio Roberto Marini, Oltre il Secolo Breve](#) in Pistoia. Daar werd ook een tentoonstelling gepresenteerd over het verleden, heden en de toekomst van migratie in de landen die deelnamen aan het project met een keur aan quotes en aanbevelingen uit de enquêtes. De aanbevelingen werden door o.a. Daniela Tasca



gepresenteerd op 18 november bij het Migratiemuseum in de Brusselse wijk Molenbeek.

Deelname aan het project was voor Culturissima een leerzame en nuttige ervaring. Het zorgde voor nieuwe contacten op Europees niveau, verruimde het blik- en werkveld van Culturissima, en zorgde voor ervaring met het werken in de context van een strak gereguleerd Europees project.

### *Finissage project Naam & Toenaam*

Ter afsluiting van het project Naam en Toenaam, stond de Fine Stagione middag van Dante Alighieri Maastricht in het teken van de eeuwenlange aanwezigheid van Italianen in Maastricht en in Limburg. Twee jaar na de lancering bij het pop-up Migratie Museum in Heerlen vierde stichting Culturissima met haar partners de afsluiting van dit pilot project. De multimediale lezing Naam en Toenaam door projectleider Daniela Tasca bracht foto- en archiefmateriaal van en over Italianen in Maastricht door de eeuwen heen weer tot leven. Bij de eindpresentatie werden de resultaten en de verhalen op een feestelijke en persoonlijke manier gepresenteerd door een aantal van de betrokkenen en hun nazaten. Onderdeel van de eindpresentatie was een historische wandeling door Maastricht door historicus Serve' Minis en Daniela Tasca. Met muzikale intermezzo's door Carla Regina, in aanwezigheid van de Italiaanse ambassadeur Giorgio Novello en de directrice van het Istituto italiano di Cultura, Paola Cordone.

De finissage werd georganiseerd in samenwerking met vereniging Dante Alighieri Maastricht, Continium Discovery Center Kerkrade, RHCL.



### **Verborgen Stemmen Italianen in het Nederlandse verzet: – Angelo Agosti en Luciana-Bokma-Rescia**

Als vervolg op het project 'Verborgen Stemmen' naar Italiaanse antifascisten in Haarlem en Noord-Holland in de tweede wereldoorlog (gestart in 2019) diende Culturissima een subsidieverzoek in bij het Haarlems Mediafonds. Het voorstel betrof het schrijven van een artikel in het Haarlems Dagblad en het produceren van een podcast over het leven en de verzetsdaden van Angelo Agosti. Het subsidieverzoek werd in juli 2022 gehonoreerd. Artistiek coördinator van Culturissima Daniela Tasca en journaliste Noemi Prent voeren het project uit. Het project zal in het voorjaar van 2023 zijn afgerond

De in Rome geboren Agosti, wendde zich na de Eerste Wereldoorlog tot het socialisme en het antimilitarisme.

Hij migreerde in 1924 naar Nederland, waar hij in 1933 deelnam aan de Internationale Conferentie voor de Vrede in de RAI in Amsterdam. Hij werkte als terrazzowerker bij firma Nimis en was bestuurder van de Haarlemse Bouwarbeidersbond. Ook was hij een fervente arbeidersesperantist.

Hij woonde met zijn vrouw, Josephina Bruikman, in Haarlem. Tussen 1940 en 1943 was hij actief in het verzet voor onder andere de illegale krant De Waarheid. Na de val van Mussolini ging hij met zijn vrouw terug naar Italië en was ook daar actief in het verzet. In 1946 keerde hij terug naar Nederland..



Door een financiële bijdrage van het NHA (Noord-Hollands Archief) zal in 2023 ook een podcast worden gemaakt over de (tot zover bekend) enige Italiaanse vrouw in het Nederlandse verzet: **Luciana Bokma-Rescia** uit Amsterdam. Haar portret zal worden toegevoegd aan de permanente expositie **De vele gezichten van Vrouwen in Verzet**. Ook deze podcast zal in het voorjaar 2023 worden gepresenteerd.

#### Expositie La Dolce Invasione: 100 jaar Italiaans ijs in Nederland

Al bijna 100 jaar kan men in Nederland genieten van de zoete verleiding van Italiaans ijs. Met een tentoonstelling en diverse lezingen wil Culturissima aandacht schenken aan de geschiedenis van het Italiaans ijs en haar makers.

Onder de titel La Dolce Invasione trof Culturissima voorbereidingen voor een tentoonstelling met oud- en nieuw fotomateriaal over de geschiedenis van de Italiaanse ijsbereiders in Nederland. Deze tentoonstelling is door omstandigheden uitgesteld



naar de zomer 2023 en zal te zien zijn in cultureel centrum [H73](#) in Den Bosch. Culturissima coördinator Daniela Tasca bereidde de tentoonstelling voor en zal tijdens de feestelijke opening het verhaal van de Italiaanse ijsbereiders presenteren. Fotografe en nazaat van Italiaanse ijsmakers Claudia Zanin zal portretten maken van hedendaagse ijsmakers.. De expositie wordt mede mogelijk gemaakt door een financiële bijdrage van het Istituto Italiano di Cultura. H73 zal kosteloos de expositieruimte ter beschikking stellen en de expositie faciliteren.

Voor een mogelijke gelijksoortige tentoonstelling in 2024 zijn verkennende gesprekken gevoerd met andere erfgoedinstellingen en mogelijke partners in het land.

#### Lezingenreeks La Dolce Invasione

Presentaties over de geschiedenis van de Italiaanse ijsbereiders in Nederland werden door Daniela Tasca gegeven voor vereniging Dante Alighieri in [Amsterdam](#) (23 juni 2022), [Amersfoort](#) (22 september 2022) en Leiden/Den Haag (14 oktober).

## Publiciteit

### Terug naar de Spaghettiflat

Vincenzo Pepe kwam in 1965 met zijn vrouw Willy in een flat aan de Clusiusstraat in Zaandam terecht. Veel van de werknemers van de ADM scheepswerf die in de flat woonden kwamen uit Italië. De flat kreeg dan ook al snel de bijnaam 'de Spaghettiflat'. In samenwerking met de zoon, Francesco, verscheen in 2007 de documentaire 'De Spaghettiflat', gemaakt door journalist, programmamaker en artistiek coördinator van Culturissima Daniela Tasca en programmamaker Tonino Boniotti. In 2009 verscheen als afsluiting van het project het boek 'De Spaghettiflat' met als ondertitel 'Little Italy in de polder'. Nu de flat op de planning staat om gesloopt te worden, keert Francesco weer terug naar het huis waar hij de eerste jaren van zijn leven heeft gewoond. Hij beschrijft zijn herinneringen aan deze Italiaanse enclave in een [artikel in het Noord Hollands Dagblad](#).

## Financiering en sponsoring

Het project Sliding Doors wordt gefinancierd vanuit de subsidieregeling Europa van de Burger. Voor haar activiteiten in het project ontvangt Culturissima een bijdrage vanuit het projectbudget.

Het Haarlems Mediafonds levert een financiële bijdrage aan de realisatie van een artikel en een podcast over de Haarlemse antifascist Angelo Agosti.

Het Noord-Hollands Archief heeft een financiële bijdrage toegezegd voor een podcast over Luciana Bokma-Rescia.

Het Istituto italiano di Cultura Amsterdam heeft een financiële bijdrage toegezegd voor de expositie La Dolce Invasione over 100 jaar Italiaanse ijsbereiders in Nederland.

## Medewerkers en bestuur

De activiteiten van Stichting Culturissima worden opgezet en uitgevoerd door journaliste Daniela Tasca (artistiek coördinator) en Ad van Dam (zakelijk coördinator).

Zij worden bijgestaan door een driekoppig bestuur, bestaand uit Dasja Koot (voorzitter), Ariane Vervoorn (penningmeester) en Giovanni Massaro (secretaris).